

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je, na svojoj 123. sjednici održanoj 2.7.2014. godine, usvojila godišnji konsolidovani Izvještaj interne revizije u javnom sektoru Federacije Bosne i Hercegovine za 2013. godinu, što je treći izvještaj koji je Federalno ministarstvo finansija izradilo i podnijelo Vladi Federacije BiH. U odnosu na izvještaje za 2011. i 2012. godinu, evidentan je dalji napredak koji se ogleda u povećanju broja zaposlenih internih revizora, broja uspostavljenih jedinica za internu reviziju, te povećanju nivoa saradnje internih revizora i Centralne harmonizacijske jedinice.

Također se navodi da veći broj organizacija u Federaciji BiH još uvijek nije započeo aktivnosti na formiranju jedinice za internu reviziju u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima (posebno je loša situacija kada su općine u pitanju), a u pojedinim organizacijama, iako formirane, jedinice po svom mjestu u organizaciji i opisu aktivnosti nisu usklađene sa važećom regulativom. Istaknuto je da u takvim okolnostima interni revizori ne obavljaju isključivo poslove interne revizije, nego i poslove inspekcije, poslove komisijskog karaktera i druge, što je u suprotnosti sa ulogom i svrhom interne revizije. Također, evidentirani su i slučajevi gdje poslove interne revizije i kontrole obavljaju stručni savjetnici za internu kontrolu koji nemaju potrebnu nezavisnost u okviru organizacije u kojoj obavljaju poslove interne revizije i kontrole.

Kao jedan od razloga neformiranja jedinica interne revizije, navode se mjere štednje koje rukovodioci pokušavaju provesti, odnosno mjere ograničenja novog zapošljavanja, ne uviđajući da interna revizija svojim nalazima i preporukama direktno utječe na poboljšanje poslovanja, a realizacija pojedinih preporuka direktno vodi uštedi javnih sredstava.

Sve to ukazuje na nužnu potrebu osnaživanja interne revizije i finansijskog upravljanja i kontrole u javnom sektoru u Federaciji BiH. To se naročito odnosi na procese koji su ključni za kvalitetno upravljanje budžetskim sredstvima, uključujući planiranje, programiranje, izradu i realizaciju finansijskog plana, proces ugovaranja i javnih nabavki, praćenje realizacije finansijskog plana, te sisteme internog izvještavanja.

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
FEDERALNO MINISTARSTVO FINANCIJA
FEDERALNO MINISTARSTVO FINANSIJA

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ФЕДЕРАЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА
ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА

BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERAL MINISTRY OF FINANCE

Godišnji konsolidovani izvještaj
interne revizije u javnom sektoru
u Federaciji Bosne i Hercegovine
za 2013. godinu

Sarajevo, april 2014.

SADRŽAJ

1. KONCEPT	4
2. UVOD	6
2.1. Pravni osnov i način sastavljanja godišnjeg konsolidovanog izvještaja za internu reviziju u javnom sektoru	6
2.2. Svrha i cilj	6
2.3. Sistem internih finansijskih kontrola u javnom sektoru	7
3. INTERNA REVIZIJA	9
3.1. Uspostavljanje interne revizije i kapaciteti internih revizora	9
3.2. Obuka internih revizora.....	14
3.3. Rezultati provedenih revizija u 2013. godini	15
3.4. Interna revizija – budući pravci razvoja	21
4. CENTRALNA HARMONIZACIJSKA JEDINICA	22
4.1. Aktivnosti Centralne harmonizacijske jedinice.....	22
4.2. Centralna harmonizacijska jedinica - budući razvoj u oblasti interne revizije.....	24
5. ZAKLJUČAK.....	26
Prilog 1 - Najznačajniji nalazi i preporuke interne revizije u 2013. godini	28

1. KONCEPT

Potreba za razvojem interne revizije u Federaciji Bosne i Hercegovine došla je do izražaja nakon što je Bosna i Hercegovina potpisala **Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane i Bosne i Hercegovine, s druge strane**, čiji je član 90. - „Saradnja u oblasti revizije i finansijske kontrole“ naglasio sljedeće:

„Saradnja između strana usmjerit će se na prioritete vezane za pravnu tečevinu (acquis) Zajednice u oblasti unutrašnje finansijske kontrole u javnom sektoru (PIFC) i vanjske revizije. Strane će naročito sarađivati s ciljem da, izradom i usvajanjem odgovarajućih propisa, razvijaju unutrašnju finansijsku kontrolu u javnom sektoru, uključujući finansijsko upravljanje i kontrole, funkcionalno nezavisnu unutrašnju reviziju, te nezavisne sisteme vanjske revizije u Bosni i Hercegovini, u skladu s međunarodno prihvaćenim standardima kontrole i revizije, te metodologijama i najboljom praksom EU. Saradnja će također biti usmjerena na jačanje kapaciteta i obuke za institucije s ciljem razvijanja unutrašnje finansijske kontrole u javnom sektoru kao i vanjske revizije (vrhovnih institucija za reviziju) u Bosni i Hercegovini, koja također podrazumijeva uspostavljanje i jačanje centralnih jedinica za usklađivanje sistema za finansijsko upravljanje i kontrolu i sistem interne revizije.“

Na osnovu navedenog sporazuma, na nivou Federacije BiH izrađen je Zakon o internoj reviziji u javnom sektoru u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Zakon o internoj reviziji)¹, a doneseni su i istovjetni zakoni na nivou Bosne i Hercegovine i na nivou Republike Srpske.

Pored navedenog, na osnovu naprijed navedenih zakona, u Bosni i Hercegovini formirane su u okviru ministarstava finansija tri centralne harmonizacijske jedinice (na nivou Bosne i Hercegovine, na nivou Federacije BiH i na nivou Republike Srpske). Rukovodioci tri naprijed navedene centralne harmonizacijske jedinice su ujedno i članovi Koordinacionog odbora centralnih harmonizacijskih jedinica u BiH (u daljem tekstu: KO CHJ), čiji je zadatak da usvajaju okvirne zakonske i podzakonske propise iz oblasti interne revizije i finansijskog upravljanja i kontrole.

U 2013. godine, na prijedlog Centralne harmonizacijske jedinice Federalnog ministarstva finansija (u daljem tekstu: CHJ FMF) Federalno ministarstvo finansija-financija donijelo je i objavilo podzakonske propise kojima su stvorene daljnje pretpostavke za razvoj interne revizije u javnom sektoru u Federaciji BiH:

- Pravilnik o kriterijima za uspostavljanje jedinica za internu reviziju u javnom sektoru u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Pravilnik o kriterijima)²
- Pravilnik o uslovima za obavljanje poslova interne revizije u javnom sektoru u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Pravilnik o uslovima)³
- Metodologija o izmjenama i dopunama Metodologije rada interne revizije u javnom sektoru u Federaciji BiH⁴, te
- Etički kodeks/ Kodeks profesionalne etike za interne revizore u Federaciji Bosne i Hercegovine, te Standardi za profesionalnu praksu interne revizije sa pojašnjenjima.⁵

¹ Službene novine FBiH broj 47/08

² Službene novine FBiH broj 82/13

³ Službene novine FBiH broj 85/13

⁴ Službene novine FBiH br. 13/12 i 93/13

⁵ Službene novine FBiH broj 93/13

Na području zakonske i podzakonske regulative iz oblasti interne revizije, krajem 2013. godine izrađen je nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o internoj reviziji u javnom sektoru u Federaciji BiH, te nacrt Zakona o finansijskom upravljanju i kontroli u javnom sektoru u Federaciji BiH.

Također, 2013. godinu obilježilo je i uključivanje sve većeg broja internih revizora u obuke i radionice koje su organizovane u saradnji sa Projektom jačanja upravljanja javnih finansija, finansiranog iz EU sredstava.

Rad CHJ FMF u budućem periodu biće usmjeren prvenstveno na dalje jačanje koordinacijske uloge što uključuje saradnju sa svim interesnim grupama u razvoju interne revizije i finansijskog upravljanja i kontrole, te definiranje modela održive edukacije internih revizora, kako za stjecanje sertifikata internog revizora, tako i za potrebe kontinuiranog stručnog usavršavanja internih revizora.

Naprijed navedeno biće razrađeno u okviru ovog Godišnjeg konsolidovanog izvještaja za 2013. godinu u cilju informisanja Vlade Federacije BiH o aktivnostima interne revizije u 2013. godini, aktivnostima CHJ FMF, te dostignutom nivou usklađenosti zakonodavstva Federacije BiH sa pravnom stečevinom Evropske unije, vezano za oblast interne revizije i finansijske kontrole.

2. UVOD

2.1. Pravna osnova i način sastavljanja godišnjeg konsolidovanog izvještaja za internu reviziju u javnom sektoru

Odredbom člana 7. stav 1. Zakona o internoj reviziji utvrđena je obaveza CHJ FMF da na osnovu pojedinačnih godišnjih izvještaja korisnika budžeta iz člana 18. navedenog zakona izradi Godišnji konsolidovani izvještaj interne revizije u javnom sektoru Federacije BiH (u daljem tekstu: Godišnji konsolidovani izvještaj) i isti dostavi ministru finansija, koji ga, u skladu sa stavom 2. naprijed navedenog člana Zakona o internoj reviziji, dostavlja Vladi Federacije BiH.

Na osnovu Uputstva za izradu godišnjeg izvještaja za internu reviziju u javnom sektoru Federacije BiH, koji je ministar finansija donio u skladu sa odredbama čl. 7. i 18. Zakona o internoj reviziji, rukovodioci jedinica za internu reviziju su obavezni sačiniti godišnji izvještaj interne revizije, koji obavezno sadrži izdate revizorske izvještaje i informacije o ostalim aktivnostima koje su završene ili su u toku na dan 31. decembra prethodne godine, najkasnije u roku od 60 dana po završetku godine.

Kopija navedenog izvještaja dostavlja se rukovodiocu organizacije i CHJ FMF, a na zahtjev, godišnji izvještaj može biti dostavljen i organima zakonodavne, izvršne ili sudske vlasti i Uredu za reviziju institucija u Federaciji BiH.

Godišnji konsolidovani izvještaj za 2013. godinu obuhvata razdoblje od 1. januara do 31. decembra 2013. godine, a izrađen je na osnovu dostavljenih godišnjih izvještaja o obavljenim internim revizijama i aktivnostima internih revizora u institucijama u kojima su imenovani, uključujući i aktivnosti CHJ FMF u toj godini.

Godišnji konsolidovani izvještaj za 2013. godinu, između ostalog, sadrži:

- pregled podataka o budžetskim korisnicima koji su uspostavili jedinice interne revizije (njihovi budžeti i ukupan broj zaposlenih u toj organizaciji),
- podatke o broju internih revizora,
- podatke o realizovanim aktivnostima interne revizije predviđenim godišnjim planom za 2013. godinu,
- pregled zaključaka iz svih internih revizija izvršenih tokom 2013. godine,
- opće procjene sistema finansijskog upravljanja i kontrole, kao i
- slučajeve koji su uključivali kršenje propisa.

2.2. Svrha i cilj

Godišnji konsolidovani izvještaj predstavlja objedinjene podatke iz dostavljenih godišnjih izvještaja za 2013. godinu što omogućava pregled funkcioniranja i razvoja interne revizije u Federaciji BiH u navedenom periodu. Ukupno je 21 organizacija dostavila godišnje izvještaje o internoj reviziji.

Svrha Godišnjeg konsolidovanog izvještaja je upoznati Vladu Federacije BiH o obavljenim strateškim i operativnim aktivnostima interne revizije u 2013. godini, vezanim uz stanje i buduće pravce razvoja interne revizije i o aktivnostima CHJ FMF.

Godišnjim konsolidovanim izvještajem ujedno se izvještava Vlada Federacije BiH o dostignutom nivou usklađenosti zakonodavstva Federacije BiH sa pravnom stečevinom Evropske unije (dalje u tekstu: EU), vezano za oblast revizije i finansijske kontrole.

Pored navedenog, svrha Godišnjeg konsolidovanog izvještaja je informisanje Vlade Federacije BiH o aktivnostima CHJ FMF provedenim tokom 2013. godine, a koje se odnose na izradu zakonskih i podzakonskih propisa iz područja interne revizije i finansijskog upravljanja i kontrole, saradnju s međunarodnim stručnjacima u okviru EU Projekta jačanja upravljanja javnim finansijama, saradnju sa predstavnicima Delegacije EU, organizaciju seminara, konferencija, te saradnju sa budžetskim korisnicima u svrhu implementacije ovog sistema u praksi, kao i saradnju s Uredom za reviziju institucija u Federaciji BiH.

2.3. Sistem internih finansijskih kontrola u javnom sektoru

Interna revizija, o čijim je aktivnostima pripremljen ovaj izvještaj, dio je sistema internih finansijskih kontrola koji se u javnom sektoru u Federaciji BiH razvija u skladu sa standardima i praksom EU.

Koncept sistema javnih internih finansijskih kontrola, poznat pod skraćenicom PIFC⁶, razvila je Evropska komisija kako bi zemljama potencijalnim kandidatima i kandidatima za članstvo u EU pomogla da unaprijede sisteme upravljanja i kontrolisanja budžetskih sredstava, uključujući sve izvore finansiranja (javna sredstva i sredstva koja se koriste iz fondova EU).

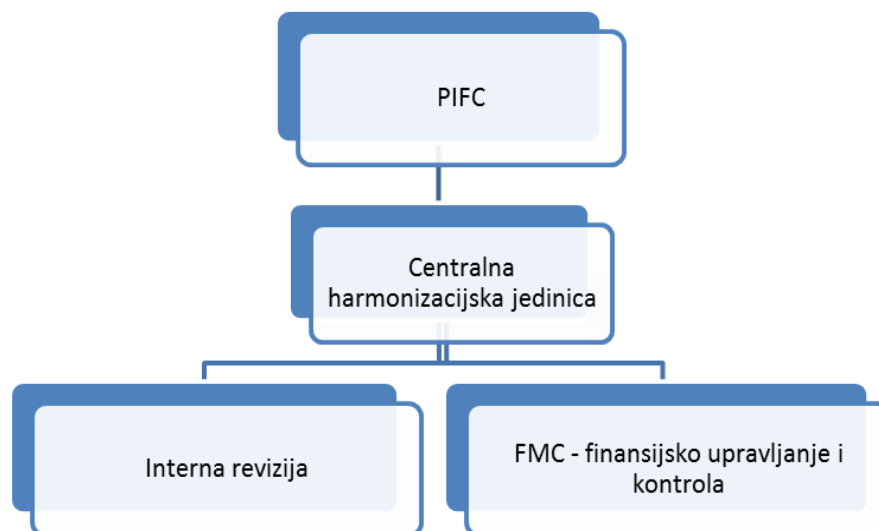
Razvoj sistema internih finansijskih kontrola predstavlja važnu aktivnost u smislu pripreme naše zemlje za buduće članstvo u EU, ali i za korištenje sredstava EU kroz pretpristupne fondove.

Sistem internih finansijskih kontrola sastoji se od tri elementa:

- 1) finansijsko upravljanje i kontrola,**
- 2) interna revizija i**
- 3) centralna harmonizacijska jedinica.**

Sl. 1. Shematski prikaz PIFC koncepta:

⁶ Public Internal Financial Control – interne finansijske kontrole u javnom sektoru

1) **Finansijsko upravljanje i kontrola**⁷ je sveobuhvatan sistem internih kontrola koje uspostavljaju i za koje su odgovorni rukovodioci korisnika budžeta, a kojim se, upravljajući rizicima, osigurava razumna sigurnost da će se u ostvarivanju ciljeva budžetska i druga sredstva koristiti pravilno, ekonomično, efikasno i efektivno, odnosno u skladu sa zakonima i drugim propisima, štiteći sredstva od gubitaka, zloupotrebe i štete.

Ovaj se sistem uvodi radi unapređenja finansijskog upravljanja i odlučivanja u realizaciji postavljenih ciljeva organizacije, a naročito radi:

- a) obavljanja poslova u skladu sa zakonima, podzakonskim i internim aktima, ugovorima i propisanim postupcima;
- b) osiguranja pouzdanog, potpunog i blagovremenog finansijskog i poslovnog izvještavanja;
- c) pravilnog, ekonomičnog, efikasnog i efektivnog korištenja sredstava;
- d) zaštite imovine, obaveza i drugih resursa od gubitaka koji mogu nastati neodgovarajućim upravljanjem, neopravdanim trošenjem i korištenjem, te zaštite od nepravilnosti i prevara.

2) **Interna revizija** je sastavni dio sistema internih finansijskih kontrola u funkciji:

- praćenja i procjene adekvatnosti, učinkovitosti i djelotvornosti uspostavljenih sistema upravljanja i kontrola,
- blagovremenog ukazivanja na slabosti i poteškoće koje mogu nastati i
- davanja preporuka za poboljšanje poslovanja.

Iako predstavlja dio sistema internih finansijskih kontrola, interna revizija funkcionalno je nezavisna, na način da se organizacijski uspostavlja na najvišem nivou, da je direktno odgovorna rukovodiocu institucije, te da je nezavisna i objektivna u procjeni sistema upravljanja i kontrola i davanju mišljenja o njihovoj prikladnosti i djelotvornosti.

3) **Centralna harmonizacijska jedinica** je organizacijski sektor u ministarstvu finansija i zadužena je za koordinaciju razvoja metodologije i standarda rada finansijskog upravljanja i kontrole i interne revizije, organizovanje edukacija, te provjeru kvalitete sistema internih finansijskih kontrola.

⁷ Financial Management and Control (FMC)

3. INTERNA REVIZIJA

Interna revizija je nezavisno, objektivno uvjeravanje i konsultantska aktivnost kreirana s ciljem da se doda vrijednost i unaprijedi poslovanje organizacije. Ona pomaže organizaciji da ostvari svoje ciljeve osiguravajući sistematičan, discipliniran pristup procjeni i poboljšanju efikasnosti upravljanja rizikom, kontrolama i procesima upravljanja.

Interna revizija procjenjuje adekvatnost i efikasnost sistema finansijskog upravljanja i kontrole u smislu:

- 1) identifikacije rizika, procjene rizika i upravljanja rizikom od strane budžetske organizacije,
- 2) ispunjavanja zadataka i postizanja definiranih ciljeva organizacije,
- 3) ekonomične, učinkovite i djelotvorne upotrebe resursa,
- 4) usklađenosti sa uspostavljenim politikama, procedurama, zakonima i regulativama,
- 5) čuvanja sredstava organizacije od gubitaka kao rezultata svih vidova nepravilnosti i
- 6) integriteta i vjerodostojnosti informacija, računa i podataka, uključujući procese unutrašnjeg i vanjskog izvještavanja.

Funkcija interne revizije zasniva se na ***načelima nezavisnosti i objektivnosti, kompetentnosti i dužne profesionalne pažnje, te integriteta i povjerljivosti.***

Interni revizori ovlašteni su da obavljaju pregled i procjenu upravljanja rizikom i internih kontrola i pri tome treba da poštuju:

- a) Metodologiju i Upute o internoj reviziji u javnom sektoru, koje je objavilo Federalno ministarstvo finansija,
- b) Međunarodne standarde za profesionalnu praksu interne revizije, izdate od strane Instituta internih revizora, a koje je objavilo Federalno ministarstvo finansija,
- c) Kodeks profesionalne etike za internu reviziju, izdat od strane Instituta internih revizora, a koji je također objavilo Federalno ministarstvo finansija i
- d) Povelju pripremljenu na osnovu obrasca izdatom od strane CHJ FMF i potpisanu od strane rukovodioca jedinice za internu reviziju i rukovodioca organizacije.

3.1. Uspostavljanje interne revizije i kapaciteti internih revizora

Način uspostavljanja interne revizije u Federaciji BiH uređen je Zakonom o internoj reviziji, kojim je utvrđeno da se funkcija interne revizije vrši uspostavljanjem jedinica za internu reviziju.

Članom 10. Zakona o internoj reviziji utvrđeno je da jedinica za internu reviziju u organizaciji u kojoj je uspostavljena, obavlja internu reviziju svih programa, aktivnosti, procesa i organizacije, uključujući i organizacije drugog nivoa potrošnje, koje nisu ispunile kriterije za uspostavljanje jedinica za internu reviziju.

Jedinice za internu reviziju organizacija, koje su odgovorne za upravljanje projektima i programima koji se implementiraju između više organizacija, koordinirat će rad jedinica za internu reviziju organizacija koje sudjeluju u tim projektima i programima⁸.

Jedinica za internu reviziju korisnika javnih sredstava prvog nivoa neće vršiti internu reviziju aktivnosti korisnika javnih sredstava drugog nivoa, ukoliko je na tom nivou uspostavljena jedinica za internu reviziju. Jedinica za internu reviziju korisnika javnih sredstava prvog nivoa nadzirat će i koordinirati aktivnosti jedinica za internu reviziju korisnika javnih sredstava drugog nivoa.⁹

U oktobru 2013. godine donesen je Pravilnik o kriterijima, kojim su definirani kriteriji za uspostavljanje jedinica za internu reviziju i organizacije koje po tom osnovu, imaju obavezu uspostavljanja interne revizije.

Na osnovu člana 9. stav (1) Zakona o internoj reviziji, odredbama člana 3. Pravilnika o kriterijima definirani su kriteriji za uspostavljanje jedinica za internu reviziju:

- a. Broj zaposlenih veći od 200,
- b. Ukupan godišnji budžet veći od 10.000.000,00 KM,
- c. Nivo izvršenih transakcija ili ostvarivanje prihoda od djelatnosti, koji ukupno premašuje iznos od 15.000.000,00 KM,
- d. Rizik, koji predstavlja vjerovatnoću nastanka događaja, a koji može da utječe na ostvarivanje ciljeva organizacije.

Pored Pravilnika o kriterijima, početkom novembra 2013. godine stupio je na snagu i Pravilnik o uslovima, kojim se uređuju posebni uslovi za postavljanje državnih službenika koji rade na uspostavljanju sistema i vršenju funkcije interne revizije u javnom sektoru u Federaciji BiH.

Iako je prošlo gotovo sedam godina od donošenja Zakona o internoj reviziji, brojne organizacije, uprkos činjenici da ispunjavaju zakonom utvrđene kriterije, nisu uspostavile internu reviziju ili su sistematizacijom formalno utvrđena radna mjesta internih revizora ali nikad se nije pristupilo njihovom popunjavanju. Međutim, bitno je istaći da je nakon donošenja gore navedenih podzakonskih akata evidentno poboljšanje u ovoj oblasti na način da organizacije javnog sektora u Federaciji BiH pristupaju izmjenama i dopunama pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i iskazuju pojačanu namjeru za zapošljavanjem internih revizora unutar svoje strukture.

Dostavljeni godišnji izvještaji o radu interne revizije, pored ostalog, omogućuju uvid gdje je uspostavljena interna revizija u Federaciji BiH i na koji način, te kakvi su kapaciteti internih revizora, odnosno koliki je broj internih revizora u odnosu na broj sistematizovanih mjesta. Pregled raspoloživih podataka za 2013. godinu o tome dat je u tabelarnom pregledu u nastavku.

Tab. 1.¹⁰- Pregled internih revizija u budžetskim korisnicima na federalnom nivou koji su dostavili GI-IR za 2013. godinu

⁸ Član 10. stav (2) Zakona o internoj reviziji

⁹ Član 10. st. (3) i (4) Zakona o internoj reviziji

¹⁰ U tabeli su iskazani podaci iz dostavljenih godišnjih izvještaja interne revizije za 2013. godinu

R. broj	Naziv organizacije	Odobreni budžet	Ukupan broj zaposlenih u organizaciji	Broj sistematizovanih radnih mjesta za interne revizore	Broj zaposlenih internih revizora
1.	Vlada Federacije Bosne i Hercegovine	17.382.069,00	89	1	1
2.	Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova	33.258.357,00	773	4	1
3.	Federalno ministarstvo finansija	864.373.669,00	142	4	3
4.	Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije	39.958.316,00	81	1	1
5.	Federalno ministarstvo zdravstva	35.603.244,00	42	4	1
6.	Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva	68.500.000,00	99	4	1
7.	Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine	4.948.735,00	77	-	-
8.	Federalno ministarstvo za pitanje boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata	348.804.386,79	252	4	2
9.	Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica	28.785.946,00	62	4	1
UKUPNO (na osnovu dostavljenih podataka)		1.441.614.722,79	1.617	26	11
UKUPNO budžet FBiH za 2013. godinu		2.214.180.122,00	7.209		

Tab. 2.¹¹- Pregled uspostavljenih internih revizija u vanbudžetskim korisnicima koji su dostavili svoje GI-IR za 2013. godinu

R. broj	Naziv organizacije	Odobreni budžet	Ukupan broj zaposlenih u organizaciji	Broj sistematizovanih radnih mjesta za interne revizore	Broj zaposlenih internih revizora
1.	Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije Bosne i Hercegovine	115.792.990,00	46	1	1
2.	Zavod zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona	202.409.685,00	127	4	3
3.	Zavod zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo	323.697.983,00	142	2	2
UKUPNO		641.900.658,00	315	7	6

Tab. 3.¹²- Pregled uspostavljenih internih revizija u budžetskim korisnicima na nivou kantona u 2013. godini

R. broj	Naziv organizacije	Odobreni budžet	Ukupan broj zaposlenih u organizaciji	Broj sistematizovanih radnih mjesta za interne revizore	Broj zaposlenih internih revizora
1.	Posavski kanton	29.964.140,00	961	4	1
2.	Srednjobosanski kanton	158.600.284,00	5.095	6	3
3.	Ministarstvo za boračka pitanja KS	20.062.500,00	18	1	1

¹¹ U tabeli su iskazani podaci o postojećem stanju u oblasti interne revizije kod vanbudžetskih korisnika koji su dostavili svoje GI-IR za 2013. godinu

¹² U tabeli su iskazani podaci o postojećem stanju u oblasti interne revizije u kantonima u FBiH koji su dostavili svoje GI-IR za 2013. godinu

UKUPNO	208.626.924,00	6.074	11	5
--------	----------------	-------	----	---

Odredbama Zakona o internoj reviziji i Pravilnika o kriterijima utvrđeno je da će internu reviziju na području kantona vršiti jedinice za internu reviziju formirane pri kantonalnim ministarstvima finansija.

Prema podacima kojima raspolaže CHJ FMF, od deset kantona u Federaciji BiH, interna revizija je uspostavljena u skladu sa važećom regulativom u sljedećim kantonalnim ministarstvima:

- Ministarstvo finansija SBK
- Ministarstvo finansija Posavskog kantona
- Ministarstvo finansija Unsko-sanskog kantona

U Tuzlanskom kantonu i Bosansko-podrinjskom kantonu, internu reviziju vrše uredi za internu reviziju pri vladama kantona, što nije u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima koji uređuju oblast interne revizije.

U procesu uspostave interne revizije su Kanton Sarajevo, Hercegovačko-neretvanski kanton i Zeničko-dobojski kanton, dok interna revizija još uvijek nije uspostavljena u Zapadno-hercegovačkom kantonu i Kantonu 10.

Tab. 4.¹³- Pregled stanja interne revizije u općinama i gradovima u FBiH u 2013. godini:

R. broj	Naziv organizacije	Odobreni budžet	Ukupan broj zaposlenih u organizaciji	Broj sistematizovanih radnih mjesta za interne revizore	Broj zaposlenih internih revizora
1.	Općina Bihać	30.224.241,00	296	1	1
2.	Općina Centar	41.372.248,00	251	1	1
3.	Općina Stari Grad	19.212.000,00	248	2	1
4.	Grad Sarajevo	12.226.250,00	102	1	1
5.	Općina Goražde	8.352.150,00	115	1	1
UKUPNO		111.386.889,00	1.012	6	5

Prema podacima kojima raspolaže CHJ FMF, općine Gradačac, Lukavac, Srebrenik, Tuzla, Živinice, Kakanj i Grad Mostar započele su aktivnosti na uspostavi i razvoju interne revizije.

3.2. Obuka internih revizora

U saradnji sa EU Projektom jačanja upravljanja javnim finansijama u Bosni i Hercegovini do kraja 2013. godine organizovane su sljedeće edukacije na kojima su učestvovali interni revizori zaposleni u organizacijama u Federaciji BiH, a cilj provedenih obuka bio je teoretsko i praktično usavršavanje internih revizora, kao i razmjena iskustava između lokalnih i stranih eksperata iz oblasti interne revizije:

- Trodnevna obuka „**Novi koncept javne uprave**“ (**Modul 0**) - održana 10, 11. i 12. septembra 2013. godine u Sarajevu, koja je bila namijenjena pomoćnicima, načelnicima i šefovima sektora budžetskih korisnika, kao i internim revizorima u organizacijama u Federaciji BiH. Teme ove radionice bile su: strateško planiranje, rukovodna odgovornost i upravljanje učinkom, a cilj ove radionice bio je ukazati učesnicima na prednosti strateških i operativnih planova, te njihovo osposobljavanje za osmišljavanje i implementaciju strateških i operativnih planova, pomoći rukovodstvu da shvati koncept rukovodne odgovornosti i važnost potrebe postojanja pokazatelja učinka i njihovih prednosti, kako odrediti pokazatelje uspješnosti i vezane sisteme mjerenja i praćenja, te izvještavanje o tim ishodima ili rezultatima.

¹³ U tabeli su iskazani podaci iz općina u FBiH koje su dostavile godišnjih izvještaja interne revizije za 2013. godinu

- Trodnevna radionica „**Standardi interne kontrole i pravni okvir**“ i „**Revizorski tragovi/metodologija**“ (**Modul 1 i Modul 2**), održana je 2, 3. i 4. oktobra 2013. godine, u Sarajevu. Ciljevi ove radionice bili su: upoznati učesnike sa okvirima interne kontrole, njihovim komponentama, te prednostima korištenja tih okvira, zatim podizanje svjesnosti učesnika o novim ili očekivanim promjenama pravnog okvira u oblasti finansijskog upravljanja i kontrole, te da učesnici razumiju i cijene prednosti i pristup korištenja metodologije i revizorskog traga, dijagrama toka i narativnog opisa procedure u svrhu dokumentiranja procesa i analize rizika, kao i evaluacije kontrolnih aktivnosti.
- Također, CHJ FMF je, u saradnji sa EU Projektom jačanja upravljanja javnim finansijama u Bosni i Hercegovini 2. oktobra 2013. godine u Sarajevu, organizovala konferenciju pod nazivom „**Novi koncept javne uprave**“, čiji je cilj bio podizanje svijesti o javnoj internoj finansijskoj kontroli. Konferencija je prvenstveno bila namijenjena najvišem rukovodstvu organizacija javnog sektora u Federaciji BiH, koji su i ključni faktor za uspostavu sistema finansijskog upravljanja i kontrola. Konferenciji je prisustvovalo više od šezdeset učesnika, a medijski je bila popraćena od strane pet televizijskih i novinskih kuća.

Kada je u pitanju stjecanje zvanja ovlašteni interni revizor, pomenutu obuku odnosno certificiranje internih revizora u javnom sektoru Federaciji BiH provode Institut internih revizora u BiH i Savez računovođa, revizora i finansijskih radnika FBiH, međutim CHJ FMF u saradnji sa EU Projektom vrši analizu mogućih modela certificiranja internih revizora, vodeći računa o potrebama javnog sektora, te raspoloživim ljudskim, materijalnim i finansijskim resursima kao i ulozi CHJ u organizaciji i provođenju programa obuke.

3.3. Rezultati provedenih revizija u 2013. godini

U skladu sa odredbama člana 18. st. (1), (2) i (3), a u vezi sa članom 7. Zakona o internoj reviziji, godišnje izvještaje interne revizije CHJ FMF dostavila je 21 organizacija.

Na nivou Federacije BiH:

- **Federalno ministarstvo finansija,**
- **Vlada Federacije Bosne i Hercegovine,**
- **Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova,**
- **Federalno ministarstvo zdravstva,**
- **Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije,**
- **Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica,**
- **Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata,**
- **Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva,**
- **Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine i**
- **Sudska policija Federacije Bosne i Hercegovine.**

Zavodi:

- **Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije Bosne i Hercegovine,**
- **Zavod zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona i**
- **Zavod zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo.**

Na nivou kantona u Federaciji BiH:

- **Ministarstvo finansija Srednjobosanskog kantona,**
- **Posavski kanton i**
- **Ministarstvo za boračka pitanja Kantona Sarajevo.**

Na nivou općina/gradova u Federaciji BiH:

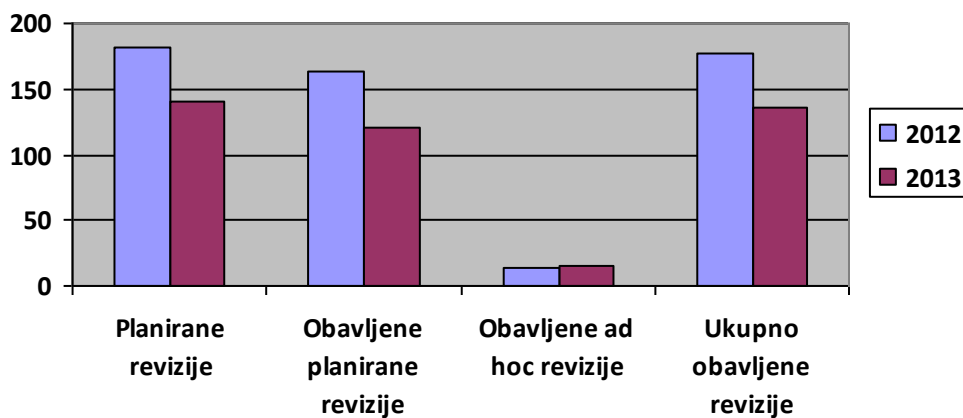
- **Općina Bihać,**
- **Općina Centar,**
- **Općina Stari grad,**
- **Općina Goražde i**
- **Grad Sarajevo.**

Na osnovu dostavljenih godišnjih izvještaja o radu interne revizije sačinjena je analiza podataka u pogledu broja obavljenih revizija, područja koja su revidirana, najznačajnijih nalaza i preporuka, te status provođenja preporuka.

Tab. 5.¹⁴- Uporedni prikaz broja planiranih i obavljenih revizija u 2012. i 2013. godini

	2012.	2013.
Planirane revizije	181	141
Obavljene planirane revizije	163	121
Obavljene, a ne planirane (tzv. ad-hoc revizije)	14	15
Ukupno obavljene revizije	177	136

Sl. 2.¹⁵- Grafički prikaz odnosa planiranih i obavljenih revizija u 2012. i 2013. godini

Iako je broj organizacija koje su dostavile godišnje izvještaje za 2013. godinu veći¹⁶, broj obavljenih internih revizija u 2013. godini je smanjen u odnosu na broj obavljenih internih

¹⁴ U tabeli br.5 su iskazani podaci iz dostavljenih godišnjih izvještaja interne revizije za 2012. i 2013. godinu

¹⁵ Na osnovu grafičkog prikaza evidentan je progres u broju revizija u 2013. godini u odnosu na broj revizija iz 2012. godine.

revizija u 2012. godini. Razlog tome ogleda se u činjenici da su pojedine organizacije koje pokrivaju cijeli kanton i shodno tome obavljaju veći broj revizija na godišnjem nivou, dostavile izvještaj za 2012. godinu, ali nisu dostavile izvještaj za 2013. godinu, što se odrazilo na ukupan broj obavljenih revizija, prikazan na slici broj 2.

Najznačajnija područja koja su zahvaćena revizijama u protekloj godini uključuju sljedeće:

1. **REVIZIJA POSLOVANJA** (ugovori o djelu, rad u komisijama, troškovi službenih vozila, revizija procesa donošenja podzakonskih akata, popis sredstava i obaveza, obračun plaća i naknada i naknada koje nemaju karakter plaće, blagajničko poslovanje-obračun i isplata putnih naloga, interna revizija ostvarenja, evidentiranja i trošenja vlastitih prihoda u 2012. godini, sistem upravljanja imovinom i dr.)
2. **JAVNE NABAVKE**
3. **PLANIRANJE I IZVRŠENJE BUDŽETA** (poslovni proces pripreme i izrade finansijskog plana za 2013. godinu, poslovni proces pripreme i izrade kvartalnih i završnog finansijskog izvještaja i dr.)
4. **TRANSFERI** (tekući transferi, interna revizija tekućih i kapitalnih grantova) i dr. područja.

Najznačajnije preporuke sadržane u revizorskim izvještajima za 2013. godinu su:

a) Revizija poslovanja

- donijeti interne akte kojima se uređuje upravljanje informacionim tehnologijama na način da se uspostavi jasan sistem administrativnih procesa i procedura, način interne i eksterne komunikacije, način i postupci izvještavanja, kao i nadzor nad provođenjem istih;
- preispitati adekvatnost pojedinih internih kontrola ugrađenih u Pravilnik o uslovima i načinu korištenja službenih putničkih automobila i njihovu usklađenost sa važećom regulativom, pojačati kontrole ekonomičnog i namjenskog korištenja službenih vozila, te pojačati kontrole sipanja i namjenske potrošnje goriva;
- osigurati da se evidencija o izdatim putnim naložima vodi ažurno;
- blagajničko poslovanje voditi u skladu sa propisanim pravilima i internim aktom propisati rokove i način pravdanja akontacija za sitne materijalne troškove;
- pojačati kontrole kod odobrenja prekoračenja troškova mobitela na način da saglasnost ministra bude vlastoručno potpisana (a ne faksimilom), te uvesti mjesečne izvještaje o troškovima mobitela koji će se dostavljati ministru;
- razmotriti mogućnost zapošljavanja ili angažiranja postojećih zaposlenika za poslove za koje je izvršen angažman na osnovu ugovora o djelu i dr.

b) Javne nabavke i ugovaranja

- unaprijediti interne kontrole u procesu planiranja nabavki i u skladu sa budžetom, odnosno finansijskim planom, izradivati Plan nabavki koji bi obavezno trebao da

¹⁶ Za 2013. godinu izvještaje je dostavila 21 organizacije, a za 2012. godinu izvještaje je dostavilo njih 17.

- sadrži predmet nabavki, količine ili obim nabavki, odobrena sredstva za planiranu nabavku, kao i rok do kojeg je potrebno provesti postupak javne nabavke;
- analizirati tržišta u cilju pronalaska većeg broja ponuđača kojima bi se mogli uputiti zahtjevi za dostavljanje ponuda sa svrhom da se izbjegnu situacije da se zahtjevi za ponude dostavljaju uvijek istim ponuđačima;
 - jačati kontrole u obradi tenderske dokumentacije kako bi se osiguralo postupanje u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama, te obratiti pažnju da su ponude u potpunosti dostavljene u skladu i na način koji je utvrđen u tenderskoj dokumentaciji;
 - nabavku rezervnih dijelova vršiti isključivo kod dobavljača sa kojima su sklopljeni ugovori za održavanje vozila, te iste ne plaćati gotovinom i trošak istih ne evidentirati kroz blagajnu;
 - analizirati uzroke rasta troškova lijekova i povećanja zaliha i predlagati adekvatne mjere na njihovom ublažavanju;
 - vrijednosti utrošaka svesti na nivo planiranih i minimizirati nabavke i dr.

c) Planiranje i izvršavanje budžeta

- ojačati kontrole u procesu stvaranja obaveza na način da se internim aktom (na primjer Pravilnikom o stvaranju obaveza) jasno definira način stvaranja obaveza;
- izraditi interne akte vezane uz troškove reprezentacije koji bi se detaljnije definirali pravo, način korištenja, povod stvaranja izdataka reprezentacije kao i kontrola utroška sredstava;
- ojačati kontrole vezane za troškove službenih putovanja (kontrole prilikom izdavanja i popunjavanja putnih naloga, pravdanja troškova nastalih na službenim putovanjima, izrade izvještaja o obavljenim službenim putovanjima i sl.) te uskladiti Pravilnik o uslovima i načinu korištenja službenih putničkih automobila sa Uredbom o uslovima, načinu korištenja i nabavci službenih putničkih automobila u organima uprave FBiH i Pravilnikom o obaveznom sadržaju i načinu popunjavanja obrasca putnog naloga;
- unaprijediti izvještavanje o izvršenju budžeta, uspostaviti evidenciju praćenja izvršenja budžeta po ekonomskim kodovima te redovne izvještaje o obavljenim plaćanjima;
- unaprijediti interne kontrole u blagajničkom poslovanju, obvezno koristiti propisane obrasce, koji trebaju biti potpisani i ovjereni kao dokaz provedenih kontrola, propisati rokove i način pravdanja akontacija za sitne materijalne troškove;
- ojačati kontrole u postupcima obračuna i isplate plaća i drugih naknada, naročito kod izdavanja rješenja o isplati naknada za prijevoz na posao, te rješenja o isplati naknada zaposlenima za slučaj teške invalidnosti ili teške bolesti, uskladiti razne evidencije (kadrovsku evidenciju, evidenciju o penzijskom stažu i podatke s obračuna plaća) i dr.

d) Transferi

- proceduru dodjele grantova sportskim organizacijama po javnom pozivu, organizovati u skladu sa zakonskom procedurom;
- Sačinjavati potpunije zapisnike na terenu kako bi na osnovu istih bilo moguće ustanoviti opravdanost zahtjeva za dodjelu poticaja i dr.

e) Ostala područja poslovanja

- unaprijediti organizaciju i vođenje kancelarijskog poslovanja, e-Pisarnice, a naročito provođenje propisa o arhivskom poslovanju donošenjem novog Pravilnika o kancelarijskom poslovanju;

- Izvršiti kontrolu rješenja o licima ovlaštenim za čuvanje i upotrebu pečata i da se ista donesu u skladu sa relevantnim aktima i dr.

Detaljan pregled najznačajnijih nalaza i preporuka interne revizije u 2013. godini dat je u Prilogu 1 ovog izvještaja.

OPĆA PROCJENA SISTEMA:

Interni revizori su u svojim izvještajima za 2013. godinu istaknuli da se u većini slučajeva poštuje zakonska regulativa ali da ima prostora za unapređenje sistema tamo gdje postojeće kontrolne aktivnosti ne osiguravaju da se na vrijeme uoče i otklone nepravilnosti.

Nepotpunim definiranjem sistema internih kontrola kroz interne pravilnike nastaje problem nepotpune uspostave poslovnih procesa izvršenja prema organizacionoj strukturi i njihova neprilagođenost pravilnicima o unutrašnjoj organizaciji.

Interni revizori su istaknuli značaj datih preporuka jer se njihovom realizacijom povećava odgovornost i svijest o potrebi ekonomičnog, efikasnog i efektivnog trošenja budžetskih sredstava na zakonit i transparentan način.

NAJZNAČAJNIJA ZAPAŽANJA I PRIJEDLOZI:

Interni revizori u svojim su godišnjim izvještajima istaknuli određena zapažanja, od kojih se najznačajnija navode u nastavku.

U dijelu revizorskih izvještaja, istaknuto je da sistem finansijskog upravljanja i kontrola još uvijek nije u potpunosti shvaćen od strane rukovodilaca budžetskih korisnika te je potrebno uložiti dodatne napore i aktivnosti da bi se sistem finansijskog upravljanja i kontrola uspostavio i funkcionirao na zadovoljavajućem nivou. Istaknut je nedostatak utvrđenih procedura za rad unutrašnjih organizacijskih jedinica (službi, sektora) i samih pojedinaca, čime je znatno umanjena mogućnost utvrđivanja pojedinačnih odgovornosti.

S obzirom da je značajan broj revizorskih izvještaja bio usmjeren na revizije usklađenosti sa zakonima i propisima, revizori su u svojim izvještajima ukazali na problem neusklađenosti poslovnih procesa sa ključnim zakonima za područje finansijskog upravljanja i kontrola (za Zakonom o budžetima u FBiH, Zakonom o javnim nabavkama, Zakonom o računovodstvu i reviziji, Zakonom o porezu na dohodak, Zakonom o mjeriteljstvu u FBiH, Uredbom o računovodstvu budžeta FBiH, Uputstvom o blagajničkom poslovanju, Pravilnikom o direktnom sporazumu itd.).

Kada su u pitanju prijedlozi za unapređenje rada interne revizije, interni revizori smatraju da je vrlo bitno upoznati rukovodioce institucija sa funkcijom i ulogom interne revizije, kako bi interni revizori kvalitetnije obavljali svoj posao i promovirati i usvajati profesionalne standarde ne samo kod internih revizora, nego na nivou cijele organizacije.

Pored navedenog, istakli su značaj osiguranja ambijenta i pretpostavki za obuku i kontinuirano profesionalno usavršavanje internih revizora, u smislu organizovanja edukativnih seminara koji će biti pristupačni realnim mogućnostima ministarstava i drugih organizacija u javnom sektoru u Federaciji BiH.

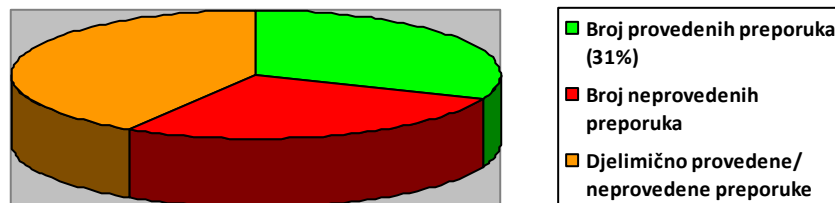
INFORMACIJE O STATUSU IMPLEMENTACIJE PREPORUKA:

Na osnovu dostavljenih godišnjih izvještaja o radu interne revizije u 2013. godini, utvrđeno je da su u postupku obavljenih internih revizija **date 594 preporuke**.

Tab. 6. - Prikaz odnosa provedenih i neprovedenih preporuka u ukupno datim preporukama u 2013. godini

Broj datih preporuka	Broj provedenih preporuka	Neprovedene preporuke (navedene u izvještajima)		
		Ukupan broj neprovedenih preporuka	Istekao rok za provođenje	U roku za provođenje
594	184 (31%)	164	53	111

Sl. 3. - Grafički prikaz odnosa provedenih i neprovedenih preporuka u ukupno datim preporukama u 2013. godini

Od ukupnog broja preporuka 31 % preporuka je provedeno, a za 60 % preporuka još uvijek nije istekao rok za provođenje.

U dijelu revizorskih izvještaja, istaknuto je da su pojedini rukovodioci pokazali aktivan angažman na provođenju revizorskih preporuka, izdajući pisane naloge za realizaciju preporuka po usuglašenim nalogima revizije, a u slučaju ponavljanja ranije evidentiranih propusta/nedostataka u pojedinim slučajevima je ustanovljena i disciplinska odgovornost.

3.4. Interna revizija – budući pravci razvoja

U 2013. godini usvojeni su Pravilnik o kriterijima i Pravilnik o uslovima, čime su stvorene pretpostavke za dalji razvoj interne revizije u javnom sektoru u Federaciji BiH. U narednom periodu bit će potrebno osigurati primjenu važeće zakonske i podzakonske regulative, te podići svijest rukovodilaca i ostalih zaposlenih o ulozi i značaju interne revizije s namjerom poboljšanja poslovanja organizacije.

Također, kao jedna od bitnih aktivnosti nameće se i potreba za definiranjem modela održive edukacije internih revizora, kako za stjecanje certifikata internog revizora, tako i za potrebe kontinuiranog stručnog usavršavanja internih revizora kroz radionice i seminare, što će biti predmet posebne analize CHJ FMF u 2014. godini.

Značajnu podršku razvoju interne revizije u 2013. godini pružio je Projekt jačanja upravljanja javnim finansijama, koji je započeo u februaru 2013. godine kao nastavak

projekta „Podrška uvođenju javne interne finansijske kontrole (PIFC) u Bosni i Hercegovini“, te se uz dosadašnju podršku na aktivnostima i u narednom periodu očekuje nastavak saradnje sa međunarodnim stručnjacima na razvoju ove profesije uz pomoć Evropske unije.

Budući da razvoj interne revizije u velikoj mjeri zavisi od toga na koji način rukovodioci shvaćaju ulogu i svrhu interne revizije, te u kojoj mjeri daju podršku razvoju ove profesije, jedna od značajnijih budućih aktivnosti bit će i razvoj saradnje jedinica interne revizije i rukovodilaca kroz održavanje prezentacija i zajedničkih radionica sa ciljem jačanja međusobne saradnje.

U narednom periodu naglasak će se staviti i na unapređenje kvaliteta rada interne revizije, posebno u dijelu strateških i godišnjih planova rada interne revizije kako bi oni odrazili prioritete budžetskih korisnika.

Bit će potrebno jačati kapacitete interne revizije, kako po pitanju broja jedinica interne revizije i internih revizora, tako i njihove stručnosti i u tom smislu očekuje se dalja podrška projekta EU u tom procesu. Pri tome je neophodno i da sami interni revizori akcent stave na profesionalno usavršavanje i edukaciju u svrhu unapređenja vlastitog rada.

Također bit će potrebno uložiti daljnje napore za prihvatanje interne revizije od strane upravljačke strukture i daljnje napore za veći uspjeh u provođenju preporuka interne revizije. Samo provedene preporuke znače da su se sistemi internih finansijskih kontrola poboljšali odnosno da su uočene slabosti u njima riješene što u konačnici vodi poboljšanju poslovanja organizacije i ispunjavanju njenih ciljeva na ekonomičan i efikasan način.

4. CENTRALNA HARMONIZACIJSKA JEDINICA

Centralna harmonizacijska jedinica Federalnog ministarstva finansija, uspostavljena kao sektor u okviru ministarstva, ovlaštena je za razvoj u oblasti interne revizije i finansijskog upravljanja i kontrole, nadzor nad implementacijom svih važećih propisa u ovim oblastima i koordinaciju uspostavljanja i razvoja sveobuhvatnoga sistema internih finansijskih kontrola u javnom sektoru u Federaciji BiH.

Polazeći od aktivnosti za koje je CHJ FMF nadležna, a vodeći računa o funkcionalnoj razdvojenosti interne revizije od finansijskog upravljanja i kontrole, sistematizovane su dvije organizacione jedinice unutar CHJ FMF, shodno poslovima za koje je nadležna – Odsjek za internu reviziju i Odsjek za finansijsko upravljanje i kontrolu.

U 2013. godini raspisan je javni oglas za prijem dva zaposlenika u CHJ FMF. Konkursna procedura je uspješno provedena i završena, tako da je došlo do djelimične popune sistematizovanih radnih mjesta.

4.1. Aktivnosti Centralne harmonizacijske jedinice

CHJ FMF provodi aktivnosti na uspostavljanju interne revizije kod korisnika budžeta u javnom sektoru u Federaciji BiH, a do kraja 2013. godine, postignut je napredak koji se ogleda u sljedećim realizovanim aktivnostima:

U 2013. godini usvojeni su već pomenuti Pravilnik o kriterijima i Pravilnik o uslovima, čime su stvorene daljnje pretpostavke za razvoj interne revizije u javnom sektoru u Federaciji BiH.

Također, u 2013. godini donesena je i Metodologija o izmjenama i dopunama Metodologije rada interne revizije u javnom sektoru u Federaciji BiH, a objavljeni su i Etički kodeks/Kodeks profesionalne etike za interne revizore u Federaciji Bosne i Hercegovine, te Standardi za profesionalnu praksu interne revizije sa pojašnjenjima. Na području zakonske i podzakonske regulative iz oblasti interne revizije, također je krajem 2013. godine izrađen nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o internoj reviziji u javnom sektoru u Federaciji BiH, koji će biti upućen u zakonodavnu proceduru u 2014. godini.

Na području razvoja finansijskog upravljanja i kontrola krajem 2013. godine sačinjen je konačan nacrt Zakona o finansijskom upravljanju i kontroli u javnom sektoru u Federaciji BiH, što će biti osnova za utvrđivanje daljih područja za unapređenje ovog sistema kod korisnika javnih sredstava u FBiH.

Bitno je napomenuti da je prilikom provođenja navedenih aktivnosti u 2013. godini CHJ FMF imala značajnu podršku međunarodnih stručnjaka u okviru EU Projekta jačanja upravljanja javnim finansijama, što je u velikoj mjeri omogućilo realizaciju svih prethodno navedenih aktivnosti, naročito pripremu i izradu zakonskih i podzakonskih propisa, te organizaciju seminara, konferencija i obuka. Prilikom realizacije navedenih aktivnosti, direktno su ostvarene uštede u budžetu Federalnog ministarstva finansija, jer je Projekt osigurao stručnu i materijalno-finansijsku podršku za provođenje tih aktivnosti.

Rukovodilac CHJ FMF i jedan broj internih revizora iz budžetskih organizacija sudjelovali su na studijskom putovanju u Pariz u organizaciji EU „Projekta jačanja upravljanja javnim finansijama u BiH“ u augustu 2013. godine, a od domaćih i međunarodnih konferencija i seminara, naročito ističemo:

- Institut internih revizora u BiH
Seminar na temu „Mito, korupcija, prevare... izazov internih revizora“, Zlatibor, januar 2013. godine;
- Agencija za državnu službu FBiH
Seminar „Pojam i pojavni oblici korupcije“, Sarajevo, mart 2013. godine;
- PEM PAL
Plenarni sastanci Zajednice prakse interne revizije, sastanak radne grupe i mreža upravljanja javnim finansijama „Osiguranje kvaliteta interne revizije“, Tbilisi-Gruzija, april 2013. godine;
- Direkcija za evropske integracije
Studijska posjeta Ministarstvu finansija Republike Češke, Prag-Češka, april 2013. godine;
- Institut internih revizora u BiH
Seminar „Društvena odgovornost interne revizije“, „Korporativno upravljanje i interna revizija“, „Program edukacije CIA“ i „Revizija učinka“, Cavtat-Hrvatska, april 2013. godine;
- Sigma OECD „Treća regionalna PIFC konferencija“
Treća regionalna konferencija o unutarnjoj finansijskoj kontroli u javnom sektoru za države kandidatkinje i potencijalne kandidatkinje, Ankara-Turska, juni 2013. godine;
- FEB
Seminar „Računovodstvene i porezne politike“, Sarajevo, decembar 2013. godine.

Potrebno je istaknuti značaj učešća na sastancima ovakve vrste, radi profesionalnog usavršavanja, razmjene iskustava i razvijanja dobre prakse interne revizije.

Saradnja sa budžetskim korisnicima tokom 2013. godine ostvarena je i kroz niz sastanaka sa rukovodiocima organizacija, internim revizorima kao i predstavnicima korisnika budžeta, u vezi s razvojem sistema finansijskog upravljanja i kontrole u javnom sektoru u Federaciji BiH.

Donošenjem novog Zakona o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine¹⁷ u 2013. godini intenzivirala se saradnja sa Sektorom za budžet Federalnog ministarstva finansija, naročito u pogledu izrade i donošenja Pravilnika o obliku, sadržaju, načinu popunjavanja i predaji Izjave o fiskalnoj odgovornosti, s obzirom da se radi o materiji koja zalazi i u područja iz nadležnosti CHJ FMF, sve u cilju koordiniranog razvoja sistema internih finansijskih kontrola u javnom sektoru.

Važno je istaknuti da nacrt Izjave o fiskalnoj odgovornosti predviđa i Mišljenje internih revizora o sistemu finansijskog upravljanja i kontrole za područja koja su bila revidirana u godini za koju se podnosi Izjava o fiskalnoj odgovornosti, što će dodatno pojačati ulogu interne revizije i u dijelu osiguranja fiskalne odgovornosti.

CHJ FMF smatra neophodnim istaći svoje nezadovoljstvo u vezi s radom KO CHJ u Bosni i Hercegovini. Naime, iako je zakonom utvrđeno da se KO CHJ „*uspostavlja s primarnim ciljem harmonizacije politika, procedura i aktivnosti na polju interne revizije javnog sektora u Bosni i Hercegovini,*“¹⁸ neodržavanje sastanaka i nepostojanje saradnje između članova KO CHJ nastavljeno je i u 2013. godini što se odražava i na rad i rezultate CHJ FMF, koja je u svom radu usmjerena na uspješno obavljanje poslova unutar nadležnosti koje su joj date zakonom. Naime, ključna pitanja poput izmjena zakona, programa obuke i certifikacije, implementacije standarda za internu reviziju i kodeksa profesionalne etike za interne revizore, pripremu i implementaciju radne metodologije za interne revizore, te pripremu i implementaciju Strategije razvoja interne revizije u javnom sektoru trebaju biti usaglašena na KO CHJ, u svrhu harmonizacije navedenih propisa i dokumenata na području cijele Bosne i Hercegovine.

Članom 8. Poslovnika o radu KO CHJ propisano da redovne sjednice saziva predsjedavajući KO CHJ po potrebi, **a najmanje jednom mjesečno**, uz prethodno pismeno obavještenje članova KO. Rukovodilac CHJ FMF, u ovoj, kao i u prethodnoj godini nije dobio niti jedan poziv za održavanje sjednice KO CHJ. Članom 10. gore navedenog pravilnika utvrđeno je da je potrebno da budu prisutna sva tri člana KO CHJ da bi mogla biti održana redovna sjednica. Neodržavanje sastanaka KO CHJ na kojima bi se analizirali i usaglasili pravci daljeg razvoja, otežalo je realizaciju pojedinih aktivnosti CHJ FMF, utvrđenih planom i programom za 2013. godinu, između ostalog, plana edukacije i certifikacije internih revizora.

4.2. Centralna harmonizacijska jedinica - budući razvoj u oblasti interne revizije

U idućem periodu CHJ FMF usmjerit će se prvenstveno na dalje jačanje koordinacijske uloge što uključuje saradnju sa svim interesnim grupama u razvoju interne revizije i finansijskog upravljanja i kontrole, uključujući sve korisnike budžeta Federacije BiH (federalni, kantonalni i općinski nivo, te jedinice lokalne samouprave sa statusom grada) i vanbudžetske fondove.

¹⁷ Službene novine FBiH, broj 102/13

¹⁸ Član 2. Zakona o internoj reviziji u institucijama Bosne i Hercegovine („Sl. glasnik BiH“br. 27/08 i 32/12)

U narednom periodu akcent će biti stavljen na uspostavljanje registra interne revizije i registra internih revizora.

Planiran je nastavak saradnje sa Uredom za reviziju institucija u Federaciji BiH, Delegacijom EU i budućim projektima finansiranim od strane EU, namijenjenim podršci razvoja sistema internih finansijskih kontrola u javnom sektoru u Federaciji BiH.

Po pitanju interne revizije, neophodno je naglasiti da je u narednom periodu potrebno izraditi plan i program za certificiranje internih revizora, te razviti održiv model edukacije internih revizora.

U saradnji sa EU Projektom jačanja upravljanja javnim finansijama, izrađen je Plan obuke interne revizije za 2014. godinu, u skladu sa prioritetima koji su utvrđeni u novembru 2013. godine i na osnovu nastavnog plana i programa i dostignuća prethodnog PIFC projekta. Planom obuke za 2014. godinu u saradnji sa ovim projektom, u Federaciji BiH planirane su sljedeće aktivnosti:

- Ciklus od 5 kontinuiranih obuka za novoimenovane interne revizore
- Ciklus od 6 naprednih obuka za interne revizore
- Edukacija za interne revizore-instruktoare
- tri pilot revizije, koje će biti provedene u organizacijama na federalnom, kantonalnom i općinskom nivou (Federalno ministarstvo zdravstva, Općina Stari Grad, te Ministarstvo finansija Srednjobosanskog kantona).

Predmet planiranih obuka u 2014. godini biće sljedeće teme:

- Uvod u koncept interne revizije i osnove revizorskog ciklusa – vještine i tehnike,
- Pojedinačni koraci jednog revizorskog ciklusa na osnovu primjera iz prakse (studija slučaja) i na osnovu priručnika za rad internih revizora,
- Obavljanje sistemskih revizija sa procjenama rizika i stjecanje znanja o naprednijim konceptima interne revizije,
- Procjena rizika, Strateško planiranje i Godišnje planiranje interne revizije,
- Informacijske i komunikacijske vještine,
- Učinkovita komunikacija sa revidiranim subjektima i razvoj vještina izvještavanja, te vještina prezentiranja nalaza rukovodiocima institucije,
- Alati IT-a za interne revizore,
- Upotreba osnovnih alata IT-a u cilju unaprjeđenja efikasnosti rada internih revizora na terenu i izvještavanja,
- Revizija IT-a,
- Razumijevanje i upravljanje rizicima koji se odnose na IT, te uloga internog revizora u razvoju kontrola unutar IT sistema,
- Revizija učinka,
- Razumijevanje osnova revizije učinka, te pojedinačni koraci jednog ciklusa revizije učinka,
- Upravljanje kvalitetom,
- Kontrola resursa i osiguranje kvaliteta.

Budući da je razvoj sistema internih finansijskih kontrola ključan preduslov boljeg i uspješnijeg upravljanja javnim sredstvima, a također i neophodan preduslov u pripremi zemlje za korištenje sredstava EU, neophodno je pružiti podršku i osigurati kvalitetan kadar koji bi CHJ FMF omogućio uspješno obavljanje zakonom utvrđenih nadležnosti. Navedeno će zahtijevati daljnje aktivnosti na popunjavanju sistematizovanih radnih mjesta u CHJ FMF.

5. ZAKLJUČAK

Godišnji konsolidovani izvještaj interne revizije u javnom sektoru Federacije Bosne i Hercegovine za 2013. godinu treći je izvještaj koji je Federalno Ministarstvo finansija, u skladu sa zakonom, izradilo i podnijelo Vladi Federacije BiH o aktivnostima interne revizije u javnom sektoru u Federaciji BiH. U odnosu na Godišnje konsolidovane izvještaje za 2011. i 2012. godinu, evidentan je dalji napredak koji se ogleda u povećanju broja zaposlenih internih revizora, broja uspostavljenih jedinica za internu reviziju, te povećanju nivoa saradnje internih revizora i CHJ FMF.

S obzirom da veći broj organizacija u Federaciji BiH još uvijek nije započeo aktivnosti formiranja jedinice za internu reviziju u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima (posebno je loša situacija kada su općine u pitanju), a u pojedinim organizacijama, iako formirane, jedinice po svom mjestu u organizaciji i opisu aktivnosti nisu usklađene sa važećom regulativom, u narednom periodu naglasak će se staviti na primjenu zakonske regulative i poštivanje kriterija i uslova koje ona zahtijeva. Ponovo skrećemo pažnju na slučajeve u praksi gdje interni revizori ne obavljaju isključivo poslove interne revizije, nego i poslove inspekcije, poslove komisijskog karaktera i druge poslove, što je u suprotnosti sa ulogom i svrhom interne revizije. Također, evidentni su i slučajevi gdje poslove interne revizije i kontrole obavljaju stručni savjetnici za internu kontrolu koji nemaju potrebnu nezavisnost u okviru organizacije u kojoj obavljaju poslove interne revizije i kontrole.

Kao jedan od razloga neformiranja jedinica interne revizije, navode se mjere štednje koje rukovodioci pokušavaju provesti, odnosno mjere ograničenja novog zapošljavanja, ne uviđajući da interna revizija svojim nalazima i preporukama direktno utječe na poboljšanje poslovanja, a realizacija pojedinih preporuka direktno vodi uštedi javnih sredstava.

S obzirom da aktivnosti na uspostavljanju i razvoju ovog sistema ujedno predstavljaju i obavezu iz ranije navedenog Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, sistem interne revizije i finansijskog upravljanja i kontrola zahtijeva kontinuirani razvoj, pri čemu je važno osigurati da razvoj ovog sistema prati i razvoj okruženja u kojem djeluje, prije svega razvoj u budžetskom sistemu.

U prilog tome ide činjenica da je stupio na snagu novi Zakon o budžetima u Federaciji BiH, koji treba pokrenuti promjene u pristupu upravljanja budžetskim sredstvima, razvijajući procese planiranja, povezivanja ciljeva i budžetskih sredstava, te razvoj programskog planiranja i orijentaciju, ne samo na ulazne veličine (visinu i vrstu troškova), već i na postignute rezultate. Između ostalog, navedeni zakon će obavezati korisnike budžeta na federalnom nivou na izradu trogodišnjih strateških planova, kroz koje će definirati viziju, strateške ciljeve, načine realizacije ciljeva, mjere procjene rezultata i sistem praćenja postizanja rezultata. Također obavezat će ih i na izradu Izjave o fiskalnoj odgovornosti, čiji će sastavni dio biti i Mišljenje interne revizije o sistemu finansijskog upravljanja i kontrola, što će dodatno učvrstiti ulogu i značaj interne revizije i u segmentu osiguranja fiskalne odgovornosti.

Sve to u cjelini ukazuje na nužnu potrebu osnaživanja interne revizije i finansijskog upravljanja i kontrole u javnom sektoru u Federaciji BiH i to naročito u procesima koji su ključni za kvalitetno upravljanje budžetskim sredstvima, uključujući planiranje, programiranje, izradu finansijskog plana, realizaciju finansijskog plana, proces ugovaranja i javnih nabavki, praćenje realizacije finansijskog plana, te sisteme internog izvještavanja.

Pritom je neophodno imati u vidu ulogu CHJ FMF u daljem razvoju sistema interne revizije i finansijskog upravljanja i kontrole, kojoj je, pored podrške međunarodnih stručnjaka u okviru projekata EU iz navedenih oblasti, nužna podrška i saradnja sa budžetskim i vanbudžetskim korisnicima u Federaciji BiH, koji na razvoj interne revizije unutar svoje organizacione strukture trebaju gledati kao na ključ uspješnog funkcioniranja i razvijati je u okviru svojih nadležnosti.

Broj:
Sarajevo,

MINISTAR
ANTE KRAJINA

Prilog 1 - Najznačajniji nalazi i preporuke interne revizije u 2013. godini

R/B	NAJZNAČAJNIJI NALAZI	NAJZNAČAJNIJE PREPORUKE
1.	Stvaranje obaveza za plaćanje stručnih komisija se vrši u Kabinetu ministra i Sektoru za pravne poslove. Sektor za finansije i zdravstveno osiguranje prije plaćanja dobija ugovore sa ispitivačima i zapisnike o završenim ispitima (za pripravnike i specijaliste), te na osnovu istih priprema rješenje o plaćanju na osnovu kojeg se vrši plaćanje za rad komisija nakon što ih ministar konačno potpiše.	Sektor za finansije i zdravstveno osiguranje treba da uspostavi sistem internih kontrola u procesu stvaranja svih obaveza unutar ministarstva, prije svega kroz Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji ali isto tako i kroz Pravilnik o stvaranju obaveza koji treba jasno definirati način stvaranja obaveza.
2.	Kontrolni postupci definirani Pravilnikom o kancelarijskom poslovanju ne provode se u potpunosti.	Pitanje organizacije i vođenje kancelarijskog poslovanja, e-Pisarnice, a naročito provođenje propisa o arhivskom poslovanju, potrebno je urediti jednim općim aktom, odnosno novim pravilnikom o kancelarijskom poslovanju, kojim će se utvrditi organizacija kancelarijskog poslovanja, ovlaštenja osobe odgovorne za kancelarijsko poslovanje, knjige evidencije, procedure i postupke u kancelarijskom poslovanju, te elektronsko praćenje kancelarijskog poslovanja putem softverske aplikacije.
3.	U procesu informacionih tehnologija interne kontrole ne funkcioniraju na potrebnom nivou.	Donijeti interne akte kojima se uređuje upravljanje informacionim tehnologijama na način da se uspostavi jasan sistem administrativnih procesa i procedura, način interne i eksterne komunikacije, način i postupci izvještavanja, kao i nadzor nad provođenjem istih.
4.	U Pravilniku o nabavkama roba, usluga i radova sa svim izmjenama nije jasno opisan postupak planiranja nabavki i potrebne interne kontrole. U skladu sa budžetom, odnosno finansijskim planom, Plan nabavki bi obavezno trebao da sadrži predmet nabavke, količine ili obim nabavki, odobrena sredstva za planiranu nabavku, kao i rok do kojeg je potrebno provesti postupak javne nabavke.	Unapređenje procesa javnih nabavki.
5.	Pojedine interne kontrole u Pravilniku o uslovima i načinu korištenja službenih putničkih automobila nisu adekvatne i nisu u skladu sa Uredbom o uslovima, načinu korištenja i nabavci službenih putničkih automobila u organima uprave FBiH, Pravilnikom o obveznom sadržaju i načinu popunjavanja obrasca putnog naloga i Pravilnikom o internoj reviziji ministarstva.	Preispitati adekvatnost pojedinih internih kontrola ugrađenih u Pravilnik o uslovima i načinu korištenja službenih putničkih automobila i njihovu usklađenost sa Uredbom o uslovima, načinu korištenja i nabavci službenih putničkih automobila u organima uprave FBiH, Pravilnikom o obveznom sadržaju i načinu popunjavanja obrasca putnog naloga i Pravilnikom o internoj reviziji ministarstva.

6.	Postoje određene slabosti i nedostaci u sistemu internih kontrola izdavanja i popunjavanja putnih naloga, praćenja korištenja službenih vozila i utroška goriva.	Osigurati da se evidencija o izdatim putnim nalogima vodi ažurno; Pojačati interne kontrole, te osigurati da se sva vozila ministarstva koriste sa putnim nalogom te da svaku upotrebu službenog vozila van sjedišta ministarstva prati i Nalog za službeno putovanje; Pojačati kontrole ekonomičnog i namjenskog korištenja službenih vozila te pojačati kontrole sipanja i namjenske potrošnje goriva.
7.	Izdavanje putnih naloga nije u skladu sa Uredbom o naknadama troškova za službena putovanja i Pravilnikom o naknadama troškova za službena putovanja.	Uvesti dodatne kontrolne aktivnosti kako bi se osiguralo da se proces službenih putovanja odvija u skladu sa Uredbom o naknadama troškova za službena putovanja i kako bi se osiguralo da su troškovi nastali za potrebe službenih putovanja opravdani.
8.	Rješenjem ministra nisu ovlaštena za čuvanje i rukovanje pečatom sva lica koja su istim i zadužena, kao što je predviđeno u članu 13. Pravilnika o kancelarijskom i arhivskom poslovanju.	Izvršiti kontrolu rješenja o licima ovlaštenim za čuvanje i upotrebu pečata i da se ista donesu u skladu sa relevantnim aktima, te da se evidencija o njima vodi na jednom mjestu u Sektoru za normativno-pravne poslove, kod osobe koja je rješenjem ministra ovlaštena i za vođenje evidencije o pečatima.
9.	Uz putne račune se dostavlja štur, uopćen i često nečitak izvještaj o obavljenom poslu, a za pojedina obavljena službena putovanja, posebno u dane vikenda i u inostranstvu, se ne može potvrditi opravdanost istih.	Da se uz svaki putni račun dostavi detaljan izvještaj o obavljenom službenom putu iz koga će se nedvosmisleno moći vidjeti da li je ispunjen cilj službenog putovanja, izuzev vozača koji u konkretnom slučaju vozi ministra.
10.	Kod donošenja rješenja o naknadi troškova prijevoza nisu se tražili isti dokazi za sve zaposlenike.	Da se kod donošenja rješenja za isplatu naknada za prijevoz na posao postupa u skladu sa važećim zakonom i podzakonskim propisima i to za sve zaposlenike po istom kriteriju.
11.	Ministarstvo je prestalo sa slanjem predmeta na vještačenje Institutu za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja, ali nije zatražilo vještačenje ili mišljenje neke druge zdravstvene ustanove niti je od zaposlenika koji podnose zahtjev za naknadu to zatražilo.	Da se rješenja o isplati naknade zaposlenim za slučaj teške invalidnosti ili teške bolesti donose nakon što se u dokumentaciji obavezno osigura mišljenje/tumačenje zdravstvene ustanove o kojoj se bolesti sa Liste teških bolesti i teških tjelesnih povreda na osnovu kojih državni službenik odnosno namještenik ostvaruje pravo na naknadu za slučaj teške invalidnosti ili teške bolesti.
12.	U budžetu za 2013. nisu odobrena sredstva za isplatu naknade po osnovu noćnog rada za policijske službenike.	Osigurati u budžetu sredstva za isplatu naknade po osnovu noćnog rada za policijske službenike.
13.	Kadrovska evidencija o radnom stažu nije usaglašena sa podacima za obračun plaće.	Usaglasiti kadrovsku evidenciju o radnom stažu sa podacima za obračun plaće za sve zaposlene.
14.	Neusklađenost podataka o penzijskom stažu sa podacima za obračun plaće.	Uskladiti podatke o penzijskom stažu sa podacima za obračun plaće.
15.	Naknada za uređenje gradskog građevinskog zemljišta ne utvrđuje se za stvarne troškove pripreme i opremanja građevinskog zemljišta.	Ugraditi instrumente kontrole plasmana sredstava, odnosno omogućiti utvrđivanje stvarnih troškova pripreme i opremanja građevinskog zemljišta i povrata odnosno naplate razlike sredstava.

16.	Odluka o utvrđivanju prosječne konačne građevinske cijene m ² korisne stambene površine na području općine u 2012. godini nije utvrđena.	Prosječnu konačnu građevinsku cijenu m ² korisne stambene površine na području općine utvrditi u zakonski propisanome roku, najkasnije do 31. marta tekuće godine.
17.	Neusaglašenost tenderske dokumentacije sa Zakonom o javnim nabavkama u dijelu obrazac za cijenu ponuda u smislu pozivanja na robe određene marke.	U skladu sa Zakonom, ukoliko je ugovorni organ u nemogućnosti da korištenjem objektivnih tehničkih specifikacija navede opis ugovora, u tom slučaju je dužan navesti da će prihvatiti proizvode, koji su ekvivalenti u pogledu njihovih osobina dodavanjem izraza „ili ekvivalent“.
18.	Kod pregleda prispjelih ponuda, za koje je komisija utvrdila da se radi o kompletnoj i valjanoj dokumentaciji utvrđeno je da sve ponude nisu u skladu sa traženim tačkama tenderske dokumentacije, a radi se o postupcima u kojim je dodijeljen ugovor.	U budućem radu obratiti pažnju da su u potpunosti i na način koji je utvrđen u tenderskoj dokumentaciji dostavljene ponude. Ponude koje ne budu u skladu sa tenderskom dokumentacijom odbaciti.
19.	Uputstvom o blagajničkom poslovanju općine nisu propisani rokovi i načini isplate akontacija za sitne materijalne troškove.	Uputstvom o blagajničkom poslovanju propisati rokove i način pravdanja akontacija za sitne materijalne troškove i iste se pridržavati.
20.	Na dokumentima blagajne -nalozi za isplatu i uplatu koji su pregledani metodom slučajnog uzorka ne postoje svi obrascem predviđeni i potrebni potpisi, posebno je značajno da nema ovjera o tome koje izvršio kontrolu.	Blagajničko poslovanje voditi u skladu sa propisanim pravilima.
21.	Uvidom u postupke nabavke računara, računarske i mrežne opreme, licenci i sl. u periodu 2011-2013, a koji su se vodili putem konkurentskog zahtjeva bez dodatne objave obavještenja, uočili smo da se zahtjev/pozivi za dostavu ponuda dostavljaju uvijek istim ponuđačima.	Preporučeno je da se ubuduće izvrši ispitivanje tržišta u cilju pronalaska većeg broja ponuđača kojima bi se mogli uputiti zahtjevi za dostavljanje ponuda.
22.	Proces redovne godišnje inventure se ne radi dovoljno temeljno.	Redovne i vanredne popise vršiti sistematičnije.
23.	Zbog nemogućnosti realizacije sklopljenog ugovora u predviđenom roku (do 31.12.2012.), Ministarstvo je sa navedenim licem zaključilo Aneks ugovora i utvrdilo rok isporuke do 30.4.2013., čime je realizacija produžena, odnosno stvarane su obaveze za narednu budžetsku godinu, prije nego što je budžet usvojen.	U narednom periodu osigurati da se pri realizaciji aktivnosti Ministarstva ispoštuju odredbe zakona o budžetima, u smislu da se obaveze stvaraju za budžetsku godinu za koju je budžet usvojen, ako zakonom nije drugačije propisano.
24.	Znatan broj škola na području SBK ne vodi hronološku evidenciju putnih naloga.	Uspostaviti hronološku evidenciju putnih naloga i uz naloge prilagati dokumentiran dokaz zbog čega se obavlja službeno putovanje (pozive na seminare, programe ekskurzija, pozive na takmičenja i sl.).
25.	Na račune za nabavke potrošnih materijala od odabranih ponuđača cijene sa faktura ne odgovaraju ugovorenim cijenama.	Od strane resornog ministarstva osigurati dostavljanje ugovora i cjenovnika izabranih dobavljača svim osnovnim i srednjim školama, kako bi se moglo vršiti praćenje ugovorenih cijena i

		regulisati postupanje u slučaju odstupanja cijena od ugovorenih.
26.	Za dodjelu interventnih sredstava ne postoje kriteriji niti dokumentirani dokaz zbog čega su ista dodijeljena.	Sačinjavati potpunije zapisnike na terenu kako bi na osnovu istih bilo moguće ustanoviti opravdanost zahtjeva za dodjelu poticaja.
27.	Zakonskom regulativom nije u potpunosti razrađen postupak ostvarivanja prava na naknadu u slučaju teške bolesti zaposlenika ili člana njegove uže porodice.	Dopuniti Uredbu kako bi se razradio postupak i način ostvarivanja prava na naknadu u slučaju teške povrede na radu zaposlenog i teške bolesti i invalidnosti zaposlenog ili člana njegove uže porodice i kako bi se precizirao pojam člana uže porodice i ograničenja u pogledu ostvarivanja prava na naknadu.
28.	Značajan broj budžetskih korisnika SBK (70%) nije donio pravilnike kojima bi se detaljnije definirali pravo, način korištenja, povod stvaranja izdataka za reprezentaciju kao i kontrola utroška sredstava za te namjene.	Svi budžetski korisnici sredstava reprezentacije u SBK trebaju donijeti ili dopuniti pravilnike kojim bi se detaljnije definirali pravo, način korištenja, povod stvaranja izdataka reprezentacije kao i kontrola utroška sredstava.
29.	Reprezentacija se najvećim dijelom koristi za plaćanje ugostiteljskih usluga za koje nisu priložene specifikacije niti je naveden povod nastanka izdatka.	Uz račune koji prikazuju utrošak budžetskih sredstava u svrhu reprezentacije trebaju biti priložena pojašnjenja o povodu svrhe i nastanka ovih izdataka.
30.	Nije proveden postupak javnih nabavki roba i usluga za potrebe kantonalnih tijela za 2013. godinu pa se iz tog razloga nabavka goriva vrši od izabranih dobavljača za 2012. godinu sa kojima je sklopljen aneks ugovora, što nije u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.	Postupke javnih nabavki provoditi u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama.
31.	Ne može se potvrditi da su ugovorene i druge posebne usluge planirane u skladu sa realnim potrebama i da je izvršena adekvatna procjena istih.	Prilikom preraspodjele sredstava u toku budžetske godine potrebno je voditi računa da se umanjenje sredstava vrši sa pozicija na kojima je planirano i odobreno više sredstava od stvarnih potreba.
32.	Rezervni dijelovi za vozila kupuju se gotovinom, a za održavanje navedenih vozila Ministarstvo ima sklopljen ugovor sa najpovoljnijim dobavljačem, koji je sklopljen u skladu s odredbama i procedurama Zakona o javnim nabavkama BiH.	Nabavku rezervnih dijelova vršiti isključivo kod dobavljača sa kojima su sklopljeni ugovori za održavanje vozila, te iste ne plaćati gotovinom i trošak istih ne evidentirati kroz blagajnu.
33.	Nadležni sektor samo vrši dostavljanje na potpis rješenja o prekoračenju telefona sa iznosima za odbijanje. Također, Pravilnikom o načinu korištenja službenih mobilnih telefona i drugih telefona u kancelarijama Ministarstva nije predviđeno izvještavanje ministra o troškovima po ovom osnovu. Navedeno ukazuje na manjkavost internih kontrola, što u konačnici može imati za posljedicu neadekvatno raspolaganje proračunskim sredstvima.	U cilju jačanja interne kontrole koja se odnosi na način izvještavanja u vezi troškova mobilnih i fiksnih telefona izvještavati ministra o nastalim troškovima na mjesečnom nivou, kako bi ministar imao adekvatan uvid u troškove koji nastaju po ovome osnovu, te na osnovu ovoga mogao poduzeti adekvatne aktivnosti.
34.	Postoji nepovoljan trend porasta nabavki, utrošaka i stanja na zalihama u tekućoj u	Pokušati do kraja godine vrijednosti utrošaka svesti na nivo planiranih i minimizirati nabavke lijekova i

	odnosu na prethodnu godinu što će negativno utjecati na konačan finansijski rezultat.	potrošnog materijala do kraja godine (vodeći računa o adekvatnoj zdravstvenoj zaštiti osiguranika). Analizirati uzroke rasta troškova lijekova i povećanja zaliha i predlagati adekvatne mjere na njihovom ublažavanju.
35.	Zdravstvene ustanove se nisu pridržavale predviđene dinamike fakturisanja zdravstvenih usluga i potrošnje lijekova i trebaju u narednom periodu uskladiti ove pozicije sa vrijednostima određenim u ugovorima i provesti mjere na racionalnoj potrošnji lijekova. Nije bilo dovoljno kontrolnih aktivnosti koje utiču na pozitivan trend ovih pokazatelja, što vodi ka negativnom finansijskom rezultatu.	Obzirom na iskazane vrijednosti prekoračenja fakturisanih zdravstvenih usluga i potrošnje lijekova u odnosu na Plan, hitno treba provesti aktivnosti usklađenja u rebalansu plana, naročito u dijelu vrijednosti za lijekove-citostatike. Služba za plan i analizu treba da vrši mjesečno izvještavanje i praćenje kretanja prihoda i rashoda, a Služba za medicinsko farmaceutske poslove kontinuiranu analizu utrošaka lijekova sa prijedlozima mjera i dosljednog provođenja doktrinarnih stavova i uputstava.
36.	Neobnašanje ukupnih zakonskih nadležnosti u oblasti mjeriteljstva: nepoštivanje propisane organizacije rada, nepropisno dodijeljene službene legitimacije, nepoštivanje Uredbe o vrsti i oblicima žigova, nedostavljanje popisa izdatih potvrda Institutu za standarde, mjeriteljstvo BiH koje je Zakonom propisano.	Unapređenje procesa mjeriteljskog nadzora u svim segmentima u skladu sa ustanovljenim nalazima.
37.	Kod ugovora o djelu: za troškove koji ne terete angažirana lica umanjuje se osnovica za obračun poreza i doprinosa.	Ukidanje prakse ugovaranja djela sa zaposlenicima Ministarstva.
38.	Ne vodi se evidencija izvršenje budžeta po ekonomskim kodovima niti evidencija o plaćanjima pojedinih računa.	Uspostaviti evidenciju praćenja izvršavanja budžeta po ekonomskim kodovima. Informisati se o statusu plaćanja proknjiženih računa.
39.	Ispostavljeni su računi na osnovu kojih se ostvaruju vlastiti prihodi, te je utvrđeno da ispostavljeni računi sadrže određene nepravilnosti i da se isti ne dostavljaju Ministarstvu finansija Županije Posavske niti se prati naplata potraživanja na osnovu ispostavljenih računa.	Postupiti u skladu sa Uputom o prikupljanju, evidentiranju i raspolaganju vlastitim prihodima od strane korisnika proračuna („Narodne novine Županije Posavske“, broj: 3/08) i Uredbom o utvrđivanju vlastitih prihoda i načina i rokova raspodjele („Narodne novine Županije Posavske“, broj: 8/08).
40.	Sa određenim brojem osoba se sklapaju ugovori o djelu za poslove za koje su sistematizirana radna mjesta Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji MUP-a.	Razmotriti mogućnost zapošljavanja ili angažiranja postojećih zaposlenika za poslove za koje je izvršen angažman na osnovu ugovora o djelu.
41.	U slučajevima obračuna isplate neto naknade za godišnji odmor u iznosu od 50% njihove plaće utvrđene tačkom a) člana 2, odnosno tačkom a) člana 3. Zakona o plaćama i drugim naknadama sudija i tužilaca u Federaciji BiH, isti nije uračunat ni isplaćen kao dodatak na redovnu plaću u junu ove godine, bez obzira kad se uzima godišnji odmor.	Potrebno je da Vrhovni sud Federacije BiH u saradnji sa Vladom Federacije BiH i Federalnim ministarstvom finansija poduzme aktivnosti na cjelovitom rješavanju pitanja spornih naknada sudija u Vrhovnom sudu Federacije BiH, odnosno da omogući obračun i isplatu neto naknade za godišnji odmor-regres u skladu sa odredbama stava 3. i 4. člana 8. Zakona o plaćama i drugim naknadama sudija i tužilaca u Federaciji BiH, a na koju su suci ostvarili pravo za 2013. godinu u junu ove godine,

		bez obzira na to kad se uzima godišnji odmor i u cilju sprečavanja pokretanja sudbenih sporova sudija zaposlenih na Vrhovnom sudu FBiH na osnovu neisplaćene neto naknade za godišnji odmor-regresa.
42.	Ne može se potvrditi da li su poslovi za koje je izvršena isplata naknada članovima prvostepene i drugostepene disciplinske komisije u iznosu od 960,00 KM obavljani poslije radnog vremena, u skladu sa Odlukom o načinu obrazovanja i utvrđivanja visine naknade za rad radnih tijela osnovanih od strane Vlade FBiH i rukovodilaca federalnih organa državne službe, zbog specifičnosti predmeta koje disciplinska komisija obrađuje.	Potrebno je tražiti tumačenje zakonodavca za primjenu Odluke o načinu obrazovanja i utvrđivanja visine naknade za rad radnih tijela osnovanih od strane Vlade FBiH i rukovodilaca federalnih organa državne službe za slučajeve rada disciplinskih komisija, gdje učestvuju i drugi učesnici, koji su direktno i indirektno vezani za predmet u disciplinskom postupku (službenici sudbene policije, svjedoci, druge osobe izvan službe...) i gdje je nemoguće organizirati rad izvan radnog vremena, kako bi se potvrdila opravdanost obračuna i isplate novčanih naknada za rad komisija u skladu sa gore navedenom Odlukom.
43.	Ne vrši se pravdanje sredstava participacije od strane zdravstvenih ustanova na propisani način.	Donošenjem pisane procedure unaprijediti interne kontrolne postupke za predmetnu oblast.
44.	Otplate zajmova datih zaposlenicima ZZO za rješavanje stambenih pitanja se vrše u skladu sa ugovorom o zajmu uz izuzetak zaposlenika kojem je prestao radni odnos.	Poduzeti snažnije pravne procedure u procesu praćenja realizacije i/ili finalizacije ugovora.
45.	Angažiranje po osnovu ugovora o djelu nije u skladu sa propisanim procedurama.	U slučajevima angažiranja osoba po osnovu ugovora o djelu, postupati u skladu sa Pravilnikom o procedurama stvaranja obaveza po osnovu ugovora o djelu.
46.	Veliki broj djelatnika angažiranih za rad u radnim tijelima; veliki broj radnih tijela.	Kod osnivanja radnih tijela postupati u skladu sa Odlukom o načinu obrazovanja i utvrđivanju visine naknade za rad radnih tijela i internim procedurama o postupku obrazovanja radnih tijela, radu u tijelima i isplati naknade za rad.
47.	Problem naplate vanjskog duga od krajnjih korisnika.	Poduzeti aktivnosti na isplati duga od krajnjih korisnika.
48.	Nepotpune pomoćne evidencije unutarnjeg duga.	Doraditi pomoćne evidencije unutarnjeg duga.
49.	Prilikom revizije troškova korištenja mobilnih i fiksnih telefona utvrđeno je da potpisi podnosioca zahtjeva za priznavanje prekoračenja nisu isti kao na listi deponiranih potpisa. Navedeno ukazuje na to da predmetne zahtjeve nisu potpisali vlastoručno podnosioci, već neka druga osoba. Na zahtjeve za priznavanje prekoračenje potrošnje stavljan je faksimil ministra, te niti jedan nije potpisan vlastoručno od strane ministra radi čega smo mišljenja da ministar nije upoznat sa iznosima prekoračenja kao i opravdanosti istih.	Osigurati da Zahtjevi za odobravanje prekoračenja potrošnje mobilnih telefona budu potpisani vlastoručno od strane podnosioca istih, te da saglasnost na iste bude vlastoručno potpisana od strane ministra (a ne faksimilom), čime će ministar biti upoznat s iznosima prekoračenja i opravdanosti istih.
50.	Općinsko vijeće donosi odluku koji će projekti	Da se procedura dodjele grantova sportskim

	ili programi biti sufinansirani, te Služba za obrazovanje, sport i kulturu na osnovu sklopljenih ugovora prati realizaciju odobrenih projekata.	organizacijama po javnom pozivu, organizira u skladu sa zakonskom procedurom.
--	---	---